

Portreta Urbančiča in žene, Ljublišančanov, mož je bil tovarnar pčistva v
Gradcu. Obe zelo dobro delo, platno, olje. Oval. Če sta domače (kranjsko) delo
pride v poštev edino Stroj. Obe dobro ohranjeni, samo zamazani.

Stele, XXI, 1923, str. 34.

Ima dosti lep vel.oltar sr.18.stol.iz iste dobe 2 str. oltarja

Stele, XXI, 25.7.1923, str.30.

V zvoniku dva bronasta zvona.Mali zelo podolgovat, ima zgoraj na hrbtu napis
v gotskih črkah: Johannes Masus * (nečitljivi) * hu....as + mateus +

Večji je bolj sedanje oblike, vendar prejšnjemu pridružen soroden.Napis zgoraj:

O rex glorie veni cum pace.

Stele, XXI, 25.7.1923, str.34.

Na mestu kjer stoji sedaj c. sv. Valentina je stala prvotno podružnica sv. Fabjana in Sebastjana, o čemer poroča vizit. poročilo iz l.1554 in vizit. poročila iz l.1651, 1655, 1690(str.549-550)

Sedanja cerkev sv. Valntina je 12 klafter dolga, 51/2 klafter široka, pokrita je s banjastim obokom. Kdaj je bila zgrajena se ne ve, verjetno govori o tem letnica nad gl.portalom 1754.

Cerkev je visoka, prostorna, je tristrano zaključena in ima troje oltarjev: gl.oltar sv. Valntina, str. oltarjaM.B. in sv. Notburge.

Poleg gl.portala je lesen zvonik z dvema majhnima zvonovoma brez napisa.

L.1791 je c. postala ž.c.

L.1857 je bila popolnoma renovirana.

župnijske knjige: krstne, oročne in mrliške od l.1702 dalje.

+gn.Orožen: Das Dekanat Drachenburg, l.1887, str.549 -566.

(Süßenheim)

Severno orientirana cerkev stoji na hribu v n.v. 603 m.

Viri in literatura: Farna kronika, ; Ign. Orožen: Bistum und Diözese Lavant VI, Dekanat Drachenburg, Maribor 1887;

Cerkev sestavljajo: prizmatičen zvonik, pravokotna ladja, malce ožji in višji 3/8 zaključeni prezbitერიj ter na severu prizidana nadstropna zakristija. Gradnja je kamenita, ometana (brizg). Streh^ē enotna, strešassta opečna, zakristije sedlasta, opečna, zvonika neogotska vlomljeno osemstrano piramida sta, eternitna.

Zunanjščina: ~~Zvonik~~ Zvonik je iz konca 19. stol. Zelo visoka zvonica je odprta proti zapadu z ppk lokom ter je kapasto obokana. Stranska dva loka sta zazidana. Zvonik poživljajo na oglih rustikalne lize, v sredini višine obteka spodaj poševno prirezan zidec, zgoraj pa raven profiliran fabion. Stene se v sredini trikotno dvigajo. Svetlobne line so velike ppk, zvonove še večje in tudi ppk. Vse line obdajajo rusticirani okvirji.

Ladja ima pristrešen talni zidec in konkaven napušč. Na oglih jo poživljajo rusticirani pasovi. V fasadi sta 2 visoki ppk niši z novejšima kamenitima kipoma Antona Pad. in Franca Ksav. V južni steni ima eno večje ppk okno in luneto, v severni steni ima isto. Prezbitერიj ima pristrešen talni zidec, rusticirane ogale, zlebasti napušč ter ppk okni v obeh podolžnicah in okroglo lino v zaključnici. Zakristija je brez talnega zidca, s preprostim napuščem, s 4 ppk okni na severni (2 + 2) in lesenim pp portalom s profilirano kamenito preklado ter ppk poljem v zapadni steni. Sicer je zunanjščina bp.

Notranjščina: Zvonica ima cementni tlak in kapasti obok. V južnem zazidanem

vhodnem loku stoji nekaki oltar z Blatnikovima Jožefom in Antonom, ki sta slabi deli, v severnem pa je povprečno razpelo. Glavni portal je pp, profiliran, ušesast, s školjko v sredini in z letnico 1714. Nad portalom je lunetasta marmornata plošča z napisom: TURRIS NOVA AEDIFICATA TOTAEQUE ECCLESIA RENOVATA ANNO MDCCCXCIV 1894.

Cerkveni tlak je kamenit, prezbitერიj dvignjen z stopnico. Zidana pevška empora počiva na 2 pilastersko okrašenih slopih in 2 križnih obokih, desno pa vodijo skozi ušesast pp portal s profilirano preklado polžaste stopnice nanjo. Emporino fasado krasi pilastri in 2 zidca pri ograji, na 4 nastavkih lokov ob stenah pa se tvorijo svitki. Nerazčlenjeno ladjo obteka profilirana greda ter pokriva banja. Slavolok je ppk. Prezbitერიj obteka greda in pokriva banja s ploščatim tristranim zaključkom. Na desno vodi ušesast pp portal s profilirano preklado v zakristijo s podom in ravnim ometanim stropom. Ker je v njej ohranjen ladjin ~~xx~~ talni zidec, to dokazuje, da je zakristija prizidek. Dolge ravne lesene stopnice vodijo na prižnico in na oratorij, ki ima pod, lesen strop in pdp lino v prezbitერიj. Dekorativna slikarija v cerkveni notranjščini je iz l. 1930.

Oprava: Glavni oltar je lepo, veliko, baročno delo. Ima sarkofagasto menzo, podstavek, ki stopa ob menzi močno naprej in na stran, predelo razgibane a tlorisa, tvorečo usločeno obhodna loka ter nastavek, katerega nosijo 3 parni stebrov in par polstebrov ter par pilastrov in ki s svojo razporeditvijo zavzemajo vso širino prezbitერიja. Sledi razgibano golšasto ogredje, ki se tlorisno ravna po predeli ter je v sredini prekinjeno. Na ogredju so 4 vaze, 2 na pol klečeča angela in 2 stoječa efeba-pozavnista. Atektonsko atiko tvori dejanska okrogla slika v bogatem okvirju, obdana z žarki, oblaki, glavicami, 2 nosečima angeloma in zgoraj sv. Trojico. Na sliki opl je upodobljena smrt Franca Tsav., kateremu se približujeta 2 angela. Slika je

kvalitetno baročno delo iz četrtnine 18. stol. V osrednji konkavno -konveksno zaključeni niši je kip sv.Valentina s škofovo palico in mečem, ob strani sta Benedikt z dvoramnim križem in Martin, nad obhodnima lokoma pa Sebastijan in Rok. Vse plastike so podane v naravni velikosti. Visoki tabernakelj je mlajše in sorazmerno preprosto delo. Oltar je kompozicijsko velikopotežno, v detajlih pa precej gorbo delo, kar posebno velja za stereotipna figure. Oltar je iz četrtnine 18. stol. Postna slika pp opl titularnega svetnika je preprostejše delo 19. stol.

Stranska oltarja z lesenim suppedanijem sta kvalitetni baročni deli iz 2. četrtnine 18. stol. Imata leseno sarkofagasto menzo, širši podstavek, visoko prostorno razgibano predelo ter nastavek, katerega nosita par stebrov in par polstebrov, goščasta kosa ogredja in od 2 volut nošena atektonska atika, ki se zaključuje z vzvalovljeno profilirano gredoix. Na ogredju nastavka in na gredi atike sedita 2 para angelčkov. Atiko levega oltarja krasi Srce M., desnega Srce J., obdana z običajno glorio. V levem oltarju je v nastavku konkavno-konveksno zaključena opl slika Brezmadežne, obdana od venca angelov in glav, ob strani sta sočasna kipa Joahima in Ane, na preprostem kasnejšem tabernaklju pa stoji LMB z Bernardko. Za tabernakljem je na predeli letnica 1858, pač leto popravila oltarja. Oltar sam je iz 2. četrtnine ali srede 18. stol. Desni oltar ima sliko Notburge, deleče revežem miloščino. Med tem ko je slika sočasna z oltarjem, so kipi Jožefa in Alojzija ter Srca Jezusovega tirolsko bp delo iz l. 1879.

Orglje, boročenga koncepta so iz l. 1889 ter delo A. Omerzija iz St. Vida pri Grobeljnem. So bp.

Prižnica je neoromanska, križev pot po Führichu iz l. 1885, zakristijska omara pa preprosto delo iz l. 1868.

Oprema: Lestenec je veliko glažutarsko delo, košate oblike iz srede 19. s+

Je iz domače steklarne v Loki.

Velikvihar je iz 1. pol. 18. stol., 2 svečnika sta rokokojska, kelih je neorokokojski.

V oratoriju sta kipa 2 baročnih angelov, rokokojsko pločevinasto razpelo in neorokokojski kelih.

Bližu glavnega oltarja je kameniti kip sedečega Jude Tadeja od Ivana Zajca iz l. 1938.

Zvonik: Je iz l. 1894. Ima 2 zvonova. Večji ima napis v gotici: O REX GLORIE VENI CUM PACE, sicer ni ornamentiran ter kaže na 16. stol.

Manjši zvon je zelo podolgovate zvončaste oblike, brez okrasov ter z napi som zgoraj, ki je v pisavi še kaže bližino uncialke: LUCAS, MATEUS, JOHANES, MARCUS. Zvon je gotovo eden najstarejših pri nas ter iz srede ali 2. pol. 14. stol. V svoji obliki kaže še na visoko gotško formo.

Podstrešje: Ker je cerkev brez dostopa nanj, si ga tudi nisem ogledal.

Resume: Na mestu sedanje cerkve je stala prvotna cerkev sv. ~~xirra~~ Fabijana in Sebastijana, ki se omanja že l. 1545. Sedanja stavba je iz l. 1714, zakristija je kasnejši prizidek (ohranjen ladjin zidec v njej), zvonik pa je iz l. 1894. Preje je cerkev imela lesen strešen ~~xidra~~ stolpič. Cerkev je postala l. 1791. farna, obnovljena pa je bila l. 1857. in l. 1923.

Okolica: Cerkev obdaja oval nekdanjega pokopališča, ki je bilo obdano z obzidjem l. 1654, opuščeno pa l. 1840.

Župnišče je bilo že l. 1654. v slabem stanju ter je bilo popolnoma obnovljeno l. 1841.

Konservatorske opombe: Cerkev je v redu vzdrževana.

Ostalo: Ob poti na Žusem je večja kapela s strešnim stolpičem, z ppk notranjščino in kipom Brezmadežne, preprostim, toda ekspresivnim delom 2. pol. 18. stol. Na temenu notranjščine je v karuši žusemski grb. Pod vrhom Veliko Špičko stoji večja prilična hiša, podkletena, s piramodasto slamnato streho ter precej močno naliči ^{SKALETOVI} Skaletovi hiši na Babni gori. Nekoč je bila grajska lovska postojanka. Danes je hiša predelana. Vsi njeni stropi so leseni in posebno kletni zelo močni. Ima tako prostorno razporeditev, da se iz male veže v kotu lanko gre v kuhinjo in obe sobi. V Žamerku stoji večja kapela s strešnim stolpičem, potlačenim ppk lokom in letnico 1894. Na oltarčku sta omembe vredna predvsem 2 baročna putta. Kapela ima kanelirana pilastra na fasadi, 2 ppk okni ob strani ter polkrožnih zaključek. Streha je opečna, zvonikova čebulasta, pločevinasta. Kapela je iz 19. stol. in kot arhitektura bp.

Opombe: Jugovzhodno od farne cerkve je stal na strani ^{mi} skali grad Saalenburg ali Žamerk, katerega gospodje se omenjajo l. 1256 (Wigmar von Saldenberg) in 1310, ko je eden Saaldenbargov že mrtev, ter je dobil njegovo desetino od Bizeljskega Friderik Kunšperški. Od gradu so le še majhni ostanki. Grad Zusem, katerega je l. 1579 opisal Danjel Kupič, mestni pisar iz Celja, je dal razdreti Leopold Fieglmüller l. 1871. da mu ni bilo treba plačevati za njega davke. Ta graščina je bila ustanoviteljica cerkve in vikarijata l. 1394 na Žusmu. Njegovi prvi lastniki so bili Süssenheimi, ki so omenjajo v 14. in 15. stol., nato Celjani in deželni knezi, ter njihovi upravniki in upniki: Altenhausi, Moškoni, Reisigi, Petazi, Harbuval in po l. 1864. Fieglmüller. Zidovje gradu še stoji. Na pročelju so še ohranjeni kameniti okenski okvirji iz 17. stol., na oglu pa je deloma še ohranjen okrogli stolp.

Pri mežnarju sta portreta Ljubljčanov Uraniča, tovarnarja pohištva v

ZUSEM - ž.c.sv. Valentina

Grazu in ~~je~~ njegove žene. Sliki sta opl in ovalne oblike. Oba portreta sta dobri deli, tudi dobro ohranjena, le zamazana. Ker sta kranjsko delo, pride kot njihov slikar v poštev ~~slikar~~ edino Mihale ~~XXXX~~ Stroy.

J. Curk: Celjska topografija (Šentjur). rkp. str.170 -172., -apiski 1960.

Znamenje stoji pred vasio. Čedanj arhitektura. V plitvi doibini lesen rokoko
kip "Prezmadežne. Polihromacije zelo dobra.

Stele, XXI, 25.7.1923, str.30.

ŽUSEM - grad

Zidovje še stoji. Fasada napram poti ima še ohranjene kamnite okvire oken iz 17.stol. Na oglu deloma ohranjen okrogel stolp.

Stele, 25.7.1923, str. 30: XXI.

V gradu je bila kapela, ki je bila v 16. opuščena, poročilo žusemskega župnika škofu Hrenu (str. 569)

Lastniki: grofje Süssenheim, prvi iz 1.1355, 1.1369 postali vazali celjskim grofom. ~~xxxxxx~~ po izumrtju Celjanov pa deželno knežja last. Nato so se lastniki večkrat menjali. L. 1871 so grad porušili, da ne bi bilo treba plačevati davkov.

Točen opis gradu in kapele se nahaja v Statthalterei - Registratur med celjskimi akti, popis od Daniela Rupitscha iz 1.1579 (nekaj odstavkov iz tega popisa na str. 574-575).

Ign. Orožen: Das Dekanat Drachenburg, 1.1887, str. 568 - 576.